

MODERN FLÜT TEKNİKLERİNİN DEŞİFRE BECERİSİNE ETKİSİ: BURSA ULUDAĞ ÜNİVERSİTESİ ÖRNEĞİ

THE EFFECT OF MODERN FLUTE TECHNIQUES ON SIGHT READING SKILLS: THE CASE OF BURSA ULUDAĞ UNIVERSITY

Dilan ACAR¹

Hatice ONURAY EĞİLMEZ²

Başvuru Tarihi: 14.10.2020

Yayına Kabul Tarihi: 25.01.2021

DOI:10.21764/maeuefd.810346

(Araştırma Makalesi)

Özet: Araştırma 20. yüzyıl müziğinde öne çıkan modern flüt tekniklerinin flüt öğrencilerinin deşifre becerisi üzerindeki etkilerini tespit etmek amacıyla yapılmıştır. Öntest – sontest kontrol gruplu model doğrultusunda tasarlanmış araştırmada amaçlı örnekleme yöntemi ile çalışma grubu belirlenmiştir. Çalışma grubunda Bursa Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Müzik Eğitimi Anabilim Dalında eğitim alan toplam 20 flüt öğrencisi (deney grubu n = 10, kontrol grubu n = 10) yer almıştır. Deney ve kontrol grubunun her ikisinde yer alan öğrencilerden öntest olarak deşifre parçaları çalmaları istenmiştir. Deney grubunda yer alan öğrenciler ile 4 ay boyunca modern teknikleri içeren çalışmalar yapılırken kontrol grubundaki öğrenciler ile söz konusu çalışmalar yapılmamıştır. Deney sonucunda deney ve kontrol grubu öğrencilerinin deşifre becerileri karşılaştırılmıştır. Deney grubu ile kontrol grubunun öntest puanları ve sontest puanları arasındaki farkın analizinde bağımsız örneklemler için t testi, deney grubunun öntest ve sontest, kontrol grubunun öntest ve sontest puanları arasındaki farkın analizinde ise ilişkili örneklemler için t testi kullanılmıştır. Araştırma sonucunda her iki grubun öntest ve sontest puan ortalamalarına bakıldığında deney grubunun kontrol grubuna kıyasla daha çok gelişim gösterdiği tespit edilmiştir.

Abstract: The research was carried out to determine the effects of modern flute techniques that are prominent in 20th century music, on sight reading skills of flute students. The study group was determined by non-probabilistic sampling method. The study was designed in accordance with the pre-test-post-test control group model. In the study group, a total of 20 flute students (experimental group n = 10, control group n = 10) studying at Bursa Uludağ University Faculty of Education, Department of Music Education were included. The students in both the experiment and control groups were asked to sightread the pieces as a pretest. While studies involving modern techniques were carried out with the students in the experimental group for 4 months, the said studies were not conducted with the students in the control group. At the end of the experiment, sightreading skills of the experimental and control group students were compared. In the analysis of the difference between the pre-test and post-test scores of the experimental group and the control group, the independent samples t-test; in the analysis of the difference between the experimental group's pre-test and post-test and the control group's pre-test and post-test scores, the t-test for the related samples was used. As a result of the research, when the pre-test and post-test mean scores of both groups were examined, it was determined that the experimental group showed more improvement compared to the control group.

Anahtar Sözcükler: *Deşifre becerisi, flüt eğitimi, modern teknikler, müzik eğitimi.*

Keywords: *Sight reading skills, flute education, modern techniques, music education*

¹Bursa Uludağ Üniversitesi Eğitimi Bilimleri Enstitüsü Müzik Eğitimi Bilim Dalı, acardilann96@gmail.com, ORCID ID: 0000-0002-4955-4835

²Bursa Uludağ Üniversitesi Eğitimi Fakültesi Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü Müzik Eğitimi Anabilim Dalı, haticeegilmmez@gmail.com. ORCID ID: 0000-0002-4880-2200

Giriş

20. yüzyıl itibarı ile besteciler önceki çağlardan beri süregelen kuralların sona ermesi, yeniçağın özgürlükler çağı olması düşüncesiyle müzikte yeni arayışlara, alışılmışın dışında ve farklı olanı bulma yoluna gitmişlerdir (Dürük, 2009). Arayışlar, müzikte modern tekniklerin kullanılarak yeni bestelerin üretilmesinde etkili olmuştur. Modern teknikler olağan dışı sesler üretmek üzere kullanılan, klasik teknikten farklı, alışılmışın dışında olan çalma veya söyleme becerileri olarak tanımlanmaktadır (Extended technique, n.d). Modern tekniklerin ortaya çıkmasında sanat akımlarının önemli etkisi olmuştur. Bu yeni tarzın mucidi Arnold Schönberg olmuştur (Seçkin & Akıncı, 2011).

Finkelstein'a göre (akt. Dürük, 2009) çağdaş besteciler 20. yüzyıla kadar yaygın olan tonal müzik kalıplarını genişletmeye çalışarak, bu yönde bir taraftan Arnold Schönberg'in yapıtlarıyla tonsuz (atonal) müziği; diğer taraftan Igor Stravinsky'nin yapıtlarıyla çoktonlu (politonal) müziği geliştirme adına çalışmalar yapmışlardır. Bu iki ana yönelim çerçevesinde ortaya çıkmış olan ana akımların arasında "İzlenimcilik, 12 Ton Tekniği, Tüm Dizisellik (Total Serialism), Yeni Klasikçilik, Gelecekçilik, Gürültücülük (Bruitism), Mikrotonal Müzik, Elektronik Müzik (Electronic Music), Rastlamsal Müzik (Aleatory)" bulunmaktadır (Dürük, 2009). Boran ve Şenürkmez'e (2007) göre 20. yüzyıl Avrupa müziğinde olan değişimler, savaşlar, siyasal hareketlilik, bölgesel farklılıklar neticesinde oluşmuş ve çeşitli tarzların ortaya çıkmasında etkili olmuştur.

20. yüzyılın önde gelen Amerikalı bestecileri, kendi bestelerini yapmak üzere yeni kaynaklar bulma yollarını aramışlardır. Henry Cowell (1897-1965), yeni müzik bestelemeyi başaran ilk öncü bestecilerinden olmuştur. 1912 yılında kendi bestelerinden oluşan resitalinde piyanoyu alışılmışın dışında olan çalma şekillerinden, yan yana birçok tuşu önkol ve yumruklarıyla aynı anda basarak (ses salkımı) ve piyanonun tellerine uzanarak, telleri çekerek (string piano) çalmıştır. Bu çalma teknikleri günümüzde sıklıkla eserlerde kullanılırken 1912 yılı için alışılmamış söz konusu tınlar yeni ve farklı tınlar olarak kabul edilmiştir (Önal, 2005). Bu bilgilerden yola çıkarak modern tekniklerin ilk olarak piyano için bestelendiği anlaşılmaktadır. Cowell'in söz konusu piyano bestesinin yanı sıra, modern teknikler içeren, flüt için bestelenmiş eserlerin de 20. yüzyılın başlarından itibaren literatürde yer almaya başladığı görülmektedir. 1930'lu yıllardan başlayarak flüte özgü eserlerin bestelenmesinde flüt için çok değişken ses tınları ve ses efektleri keşfedilerek kullanımı sağlanmıştır (Önertürk, 2015b).

Flütteki arayışlar Debussy ve Schönberg ile 1912 yılında başlamıştır. Bu başlangıç Debussy'nin 'Syrinx' ve Schönberg'in 'Pierrot Lunaire' adlı eserleriyle olmuştur. Varése, Debussy'nin "Syrinx" eserinden ilham almış 1936 yılında flüt için bestelenen ve modern teknikleri içeren ilk eseri olan Density 21,5 adlı eseriyle, flütün işlevsel kapasitesini gittikçe derinleştirerek genişletmeye çalışmıştır (Cebe, 2014). Solo flüt için çığır açan yeniliklerin elde edilmesini sağlayan ve modern flütün sınırlarını zorlayarak Syrinx'te kullanılmayan yenilikleri sunan Varése'nin eseri, adını yoğunluk anlamına gelen 'density' kelimesinden ve eserin seslendirileceği 21,5 yoğunluğunda olan platin flütten almıştır (Baron, 1982). Platin flütün yoğunluğunun (21,5), altın (19,32) ve gümüş (10,49) gibi madenlerden daha yoğun olduğu, bu özelliği ile diğer flütlere kıyasla daha güzel bir ton ve güçlü ses rengine sahip olduğu bilinmektedir. Bu özelliği ile platin flüt, flütün gelişiminde büyük katkısı olan flüt yapımcısı, müzik yazarı, solist, besteci Theobald Boehm'ün (Arslan & Sarıboğa, 2012) modern flüt için yeni metal denemeleri sonucu gelişen flüt endüstrisi ile zirveye ulaşmıştır (Önertürk, 2015b). Varése'nin Density 21,5 eserinde flütten yeni ses tınları elde etme arzusuyla kullandığı ve solo flüt için çığır açan yeniliklerden biri olan "key click" tekniği (flütün tuşlarını sert şekilde kapatmayla yapılan teknik) diğer teknikler arasında dikkat çekmektedir. Varése, 1946 yılında revize ederek müziğe yeni bir boyut kazandıran eseriyle bestecilere modern flütün olanakları ile ilgili yol gösterici olmuştur. 1950 yılından sonra besteciler yeni tınlara ulaşma arzusuyla yeni arayışlarla modern teknikleri keşfetmeye devam etmişlerdir (Önertürk, 2015b).

Türkiye'de yeni müziğin en tanınmış bestecileri arasında yer alan besteci İlhan Usmanbaş modern teknik içeren 100'den fazla eser bestelemiştir (Say, 2012). İlhan Usmanbaş'ın ardından "Hasan Uçarsu, Fazıl Say, Kamran İnce, Meliha Doğuduyal, Onur Özmen, Özkan Manav, Semih Korucu, Sıdıka Özdil, Mehmet Nemutlu, Turgay Erdener, Yusuf Yalçın" (Kurtaslan, 2010), Mete Sakpınar, Füsün Köksal, Mesruh Savaş ve mevcut araştırmada kullanılan eserin bestecisi Emircan Pehlivan çeşitli enstrümanlar için modern teknik içeren eserler bestelemiştir. Savaş'ın 2009 yılında bestelediği modern teknikler içeren, flüt ve piyano için yazılmış daha sonradan elektronik sesler de eklenen "Biçimsiz Yansımalar" adlı eserinde flüt, piyano ve elektronik sesler tek bir enstrümandan çıkıyormuş gibi bir bütün olarak duyulmaktadır (Alicı & Atalay, 2018).

Alicı ve Atalay (2018) ülkemizde modern teknikler içeren çağdaş flüt eserlerinin yeterince çalınmadığını, bunun nedeninin ise eserde bulunan modern tekniklerin farklı bir grafik dilinin kullanılması ve bu dili okumanın basit olmamasından kaynaklandığını belirtmektedirler. Alicı ve Atalay'ın (2018) görüşüne rağmen Şenol Sakin (2017) araştırmasında Konservatuvar, Müzik Eğitimi Anabilim Dalı, Güzel Sanatlar Lisesi ve Müzik Bölümlerinde görev yapan flüt hocalarının % 90'ının söz konusu teknikleri içeren eserleri eğitim amaçlı kullandıklarını ortaya koymuştur.

Gençel Ataman'a (2016) göre modern teknikler, flüt için ton üretiminde yorumcunun enstrümanı çalarken doğru dudak pozisyonunu bularak üfleme şeklini yararlı bir şekilde etkilemekle birlikte bu enstrümanı çalan kişilerin bu konularla ilgili bilgi sahibi olmasını sağlamaktadır. Modern tekniklerle ilgili günlük çalışma egzersizlerini klasik teknik çalışmalarıyla beraber devam ettirmek, flütün öğretimini hızlandırmakta ve aynı zamanda öğrencilerin teknik ilerleme süreçlerinde de kolaylık sağlamaktadır. Flüt öğretimi içerisinde modern tekniklerin kullanılma düzeyi, öğrencilerin ton kalitesi, diyafram, duruş-tutuş pozisyonlarına benzer önemli davranışların gelişimine yardımcı olmaktadır. Aynı zamanda öğrencilerin tonal duygularının gelişmesi, parmak koordinasyonlarına hâkim olmaları, ses ve tını duyum hassasiyetlerini ilerletmeleri de modern tekniklerin kazandırabildiği önemli faydalar arasında yer almaktadır (Gençel Ataman, 2016).

Problem Durumu

Modern tekniklerin yukarıda sıralanan faydaları incelendiğinde, modern teknik içeren eserlerin çalışılmasının deşifre becerisini etkileyeceği düşünülmektedir. Bu düşünceden hareketle araştırmada flüt öğretiminde modern teknikleri içeren eserlerin kullanılmasının deşifre becerisine etkisi merak konusu olmuş, araştırma söz konusu tekniklerin flüt öğrencilerinin deşifre becerileri üzerinde etkili olup olmadığını ortaya koymak için yapılmıştır.

Amaç

Bu araştırma 20. yüzyıl müziğinde öne çıkan modern flüt tekniklerinin flüt öğrencilerinin deşifre becerisi üzerindeki etkilerini tespit etmek amacıyla yapılmıştır. Bu genel amaç doğrultusunda deney ve kontrol grubu öntest puanları arasındaki fark; deney ve kontrol grubu sontest puanları arasındaki fark; kontrol grubunun öntest ve sontest puanları arasındaki fark ve deney grubunun öntest ve sontest puanları arasında fark araştırılmıştır.

Önem

Araştırma, modern flüt tekniklerinin deşifre becerisine etkisinin ortaya konulması açısından önemli görülmektedir. Ayrıca araştırmanın bu konuda yapılan az sayıda araştırmadan biri olması ve bu yönüyle alana katkı sağlaması açısından da önemlidir.

Varsayımlar

1. Gözlem formunda belirlenen maddelerin flüt öğrencilerinin deşifre becerilerini ölçücü nitelikte olduğu,

2. Araştırmada öntest ve sontestte gözlem formlarını puanlayan uzmanların objektif oldukları varsayılmaktadır.

Sınırlıklar

Bu araştırma;

- Bursa Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü Müzik Eğitimi Anabilim Dalı lisans öğretim programında yer alan bireysel çalgı flüt dersi ile,
- 2018-2019 öğretim yılında bahar yarıyılında Bursa Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü Müzik Eğitimi Anabilim Dalı bireysel çalgı flüt öğrencileri ile,
- Araştırmada kullanılacak 2 deşifre parçası ile,
- Araştırma için öğrencilerin deşifre becerisine yönelik davranışların ne derece yapıldığını ölçmek amacıyla hazırlanan gözlem formu ile,
- Deney grubuna deney süresince eğitimi verilen modern teknikler içeren eser ile,
- Deney grubunun modern teknikli eser çalışma aşaması için belirlenen 4 aylık süre ile,
- Bu araştırma için geliştirilen ve deney grubuyla yapılan çalışmadan sonra deney ve kontrol grubunun verilerini değerlendirilerek sayısal verilere dönüştürülmesinde kullanılan “Gözlem Formu” ile elde edilen verilerle sınırlıdır.

Tanımlar

Deşifre: Türk Dil Kurumu'nun Büyük Türkçe Sözlüğünde yer alan tanımına göre “çözülmüş açıklanmış” anlamındadır. Müzikteki karşılığı ise; “bir eserin ele alındığı ilk andaki okunması veya çalınmasıdır” (Ceyhan, 2014, s. 59).

Yöntem

Araştırmanın Modeli

Bu çalışmanın araştırma modeli öntest – sontest kontrol gruplu modeldir. “Bu modelde, yansız atama ile oluşturulmuş iki grup bulunmaktadır. Bunlardan biri, deney; öteki, kontrol grubu olarak

kullanılmaktadır. Her iki grupta da eşit koşullarda deney öncesi ve deney sonrası ölçmeler yapılmaktadır” (Karasar, 2016, s.132).

Çalışma grubu

Araştırmanın çalışma grubunda Bursa Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü Müzik Eğitimi Anabilim dalı flüt öğrencilerinden oluşan 10 öğrenci deney, 10 öğrenci kontrol grubunda olmak üzere toplam 20 öğrenci yer almıştır. Çalışma grubu amaçsal (amaçlı) örnekleme yöntemi ile belirlenmiştir. Amaçsal örnekleme, “çalışmanın amacına bağlı olarak bilgi açısından zengin durumların seçilerek derinlemesine araştırma yapılmasına olanak tanır. Belli ölçütleri karşılayan veya belli özelliklere sahip olan bir veya daha fazla özel durumlarda çalışılmak istenildiğinde tercih edilir. Araştırmacı, seçilen durumlar bağlamında doğa ve toplum olaylarını ya da olgularını anlamaya ve bunlar arasındaki ilişkileri keşfetmeye ve açıklamaya çalışır” (Büyüköztürk, Kılıç Çakmak, Akgün, Karadeniz, Demirel, 2019, s.92-93). Mevcut çalışmada deney ve kontrol grubu öğrencileri belirlenirken öğrencilerin flüt çalma beceri düzeyleri açısından eşit dağılım göstermesine dikkat edilmiştir.

Veri Toplama Araçları

Araştırmada kullanılan veri toplama araçları;

Gözlem formu. Gözlem formu araştırmacılar tarafından öntest ve sontestte kullanılan deşifre parçalarının içerdiği davranışlardan oluşturulmuştur. Öğrencilerin her davranışı yapabilmeye beceri düzeylerine yönelik maddeler araştırmacılar tarafından belirlenmiştir. Belirlenen maddeler 5 uzman öğretim üyesi görüşüne sunulmuş, öğretim üyeleri tarafından düzeltilen ve çıkarılması gereken maddeler belirlenmiştir. Maddelerin kapsam geçerliliği yapılmış, gözlem formuna son şekli verilmiştir. Veriler söz konusu derecelendirilmiş (Tamamen, Büyük Ölçüde, Kısmen, Çok Az, Hiç) gözlem formu ile elde edilmiştir.

Deşifre parçaları. Öntest ve sontestte kullanılan deşifre parçaları araştırmacılar tarafından uzman görüşü alınarak seçilmiştir. Deşifre parçalarının lisans flüt öğrencilerinin eğitimi süresince daha önce çalışmadıkları eserler olmasına özen gösterilmiştir. Deşifre parçaları Fransız besteci Charles Koechlin’in (1867-1950) “Les Chants De Nectaire” adlı kitabında yer alan “Le Jardin des Muses” (A parçası) ve “Le Maitre enseigne a ses eleves la vie harmonieuse des Sages antiques” (B parçası) adlı parçalardır (Koechlin, 1944). Deşifre parçaları seçilirken zorluk derecesinin aynı olmasına dikkat edilmiştir.

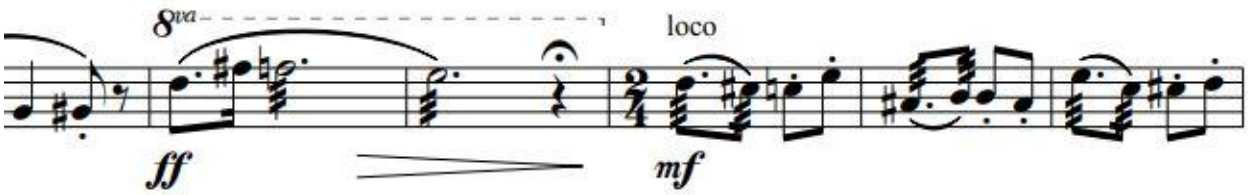
‘Sonbahar Ritmi’ isimli parça. Uygulama süresince uygulama grubuna Pehlivan tarafından 2016 yılında bestelenen ve modern teknikler içeren ‘Sonbahar Ritmi’ isimli parça çalıştırılmıştır. Parçanın içerdiği modern tekniklerin daha iyi anlaşılabilmesi için gerek eserde yer alan tekniklerin adları ve gerekse tekniklerin uygulanış biçimleri ile ilgili bilgilere aşağıda yer verilmektedir.

Kurbağa dili. Şekil 1 ve 2’de nota yazım şekli verilen bu teknik en çok kullanılan yeni tekniklerdendir. Temel olarak seri bir şekilde dil atmaya benzer duyuluşa sahiptir. Dilin titreştirilmesiyle “Trrrrr” sesi elde edilir ve teknik her oktavda ve seste yapılabilir. Üç farklı şekilde uygulanabilen kurbağa dili tekniği vardır. Bunlar; dil, boğaz ve kükreme kurbağa teknikleridir (Önertürk, 2015a).

R’leri söyleyemeyenler için bu tekniği yapmak biraz zahmetli olsa da, boğazdan yapılan kurbağa dili tekniği ile bu teknik uygulanabilir. Boğazın titreştirilmesi ile yapılır. Boğaz ile yapıldığı için gargara yapma şekli gibi düşünüldüğünde aynı fiziksel hareketlerle karşılaşılır ve tekniği bu şekilde uygulamak daha kolay olabilir (Önertürk, 2015a).

Şekil 1. Kurbağa dili tekniği yazım şekli örneği

Şekil 2. Kurbağa dili tekniğinin eserdeki gösterimi

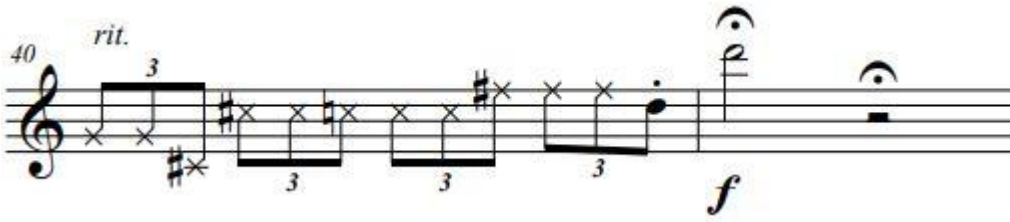
Key clicks (Perde Sesleri) Tekniği. Şekil 3 ve 4’te nota yazım şekli verilen bu teknik flüt perdelerini güçlü bir biçimde kapatmayla yapılan tekniktir. Ayrıca çok yaygın olarak kullanılır ve flüte üfleme gerektirmeden yapılan tek tekniktir. Parmaklar tarafından perdelerin kapatılmasıyla oluşan sesler, flüt üflendiği zaman oluşan seslerle aynıdır. Perde sesleri iki şekilde uygulanabilir. Bunlar açık ağızlık ve kapalı ağızlık şeklindedir. Ağızlığı iki dudağın arasına doğru alıp, dili flüt deliğine gelecek şekilde kapatılarak uygulandığında, sesler oktav aşağıdan duyulur. Teknik iki

şekilde uygulandığında nasıl farklılık varsa nota yazımında da iki şekilde değişiklik gösterir. Kapalı ağızlık █████ şeklinde belirtilir (Önertürk, 2015a).

Sonbahar Ritmi adlı eserde, besteci ve icracı ilk seslendiriliş için buluştukları çalışma sırasında, icracı yaptığı teknikte (key clicks), sadece parmakları darbeli vurarak perküsyon etkisinin yeterince elde edilememesinden ve daha doyurucu ses elde etme isteğinden dolayı, bu modern teknik için ses oluşumunun daha etkili olması açısından besteciyle hemfikir olup, dil ve dudak darbesinin de eklenmesiyle daha iyi perküsyon etkisi yaratarak tekniği güçlendirmiştir (Önertürk, 2015a).

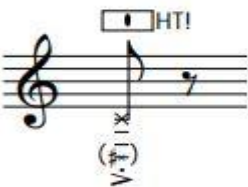
Şekil 3. Key clicks (perde sesleri) tekniği yazım şekli örneği

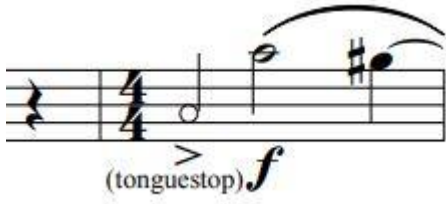
Şekil 4. Key clicks (perde sesleri) tekniği'nin eserdeki gösterimi

Tonguestop Tekniği. Ağızlığı, üfleme deliği iki dudağın arasına gelecek şekilde dudaklarla tamamen kapatarak, flüt deliğine üfleyerek ve dil darbesiyle, dili aniden bir tıpa gibi üfleme deliğine 'hut' hecesiyle götürerek kapatma sonucunda, ses elde edilerek oluşan perküsyon etkisi tekniğidir (Şekil 5). Art arda kullanımı istendiğinde çok seri çalınması mümkün değildir. Birinci oktav notalarında uygulanırken daha yoğun ve etkileyici ses renkleri elde edilmektedir (Önertürk, 2015a).

Deney grubu ile yapılan çalışmada nota yazımı la sesinde olmasına karşın parmak pozisyonu 1. oktav do pozisyonunu alarak çalışılmıştır (Şekil 6).

Şekil 5. Tonguestop tekniği yazım şekli örneği

Şekil 6. Tonguestop tekniğinin eserdeki gösterimi

Glissando Tekniği. İki ses arasındaki ses aralığını, eserin temposu ve aralığın genişliğine bağlı olarak, yarım ton ya da çeyrek ton sesleri ile doldurmak anlamına gelir. Delikli flütlerde parmakları kaydırarak ya da ağızlığı çevirerek yapılabilir (Alıcı & Atalay, 2018, s.12). Şekil 7 ve 8’de nota yazım şekli verilmektedir.

Şekil 7. Glissando tekniği yazım şekli örnekleri

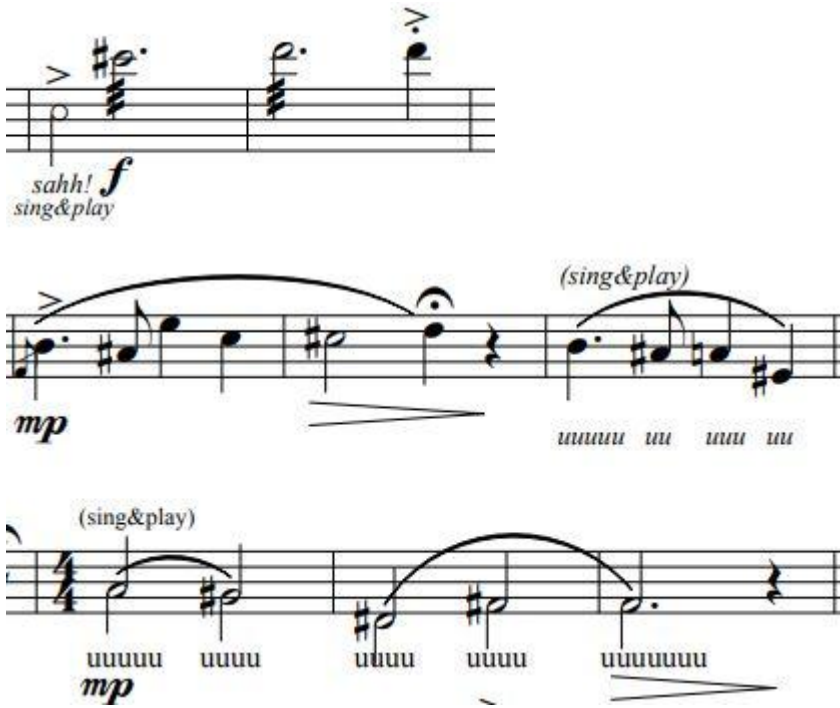
Şekil 8. Glissando tekniğinin eserdeki gösterimi

Sing & Play Tekniği. Aynı anda şarkı söyleme ve çalma tekniğidir. Notada yazan ezgiyi hem flütle çalarak hem de ezgiyi mırıldanarak, söyleyerek yapılan tekniktir. Notanın altında yazılı heceler veya notanın kendisi mırıldanarak flüt ile aynı anda seslendirilir. Şarkı söyleme ve çalma tekniği farklı şekillerde uygulanabilir. Tekniğin eserde yapılması gereken ölçü içindeki sesi hem flütle çalarak hem de aynı sesi istenilen heceyle mırıldanarak ikisi aynı anda yapılabilir. Bir diğer çalma şekli de flütle çalınacak ses üstte yazılır mırıldanması gereken ses de ya oktav ya da uyumlu bir ses olabilir ve flüt sesi mırıldanacak sesin üstünde veya mırıldanacak ses flüt sesinin üstünde olabilir (Dick, 1975). (Şekil 9)

Şekil 9. Sing & play tekniği yazım şekli örneği

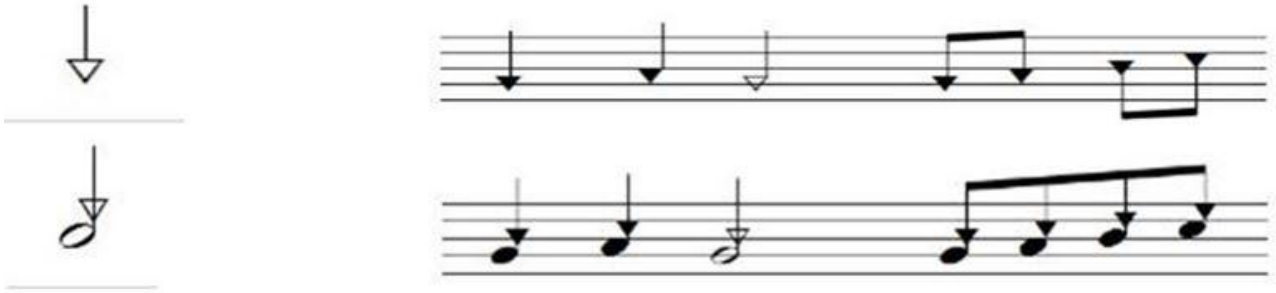
Deney grubuyla eser 'sahh!' ve 'uuu' heceleriyle mırıldanarak çalışılmıştır (Şekil 10).

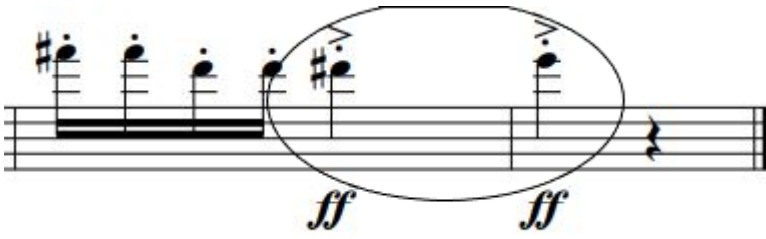
Şekil 10. Sing & play Tekniğinin eserdeki gösterimleri

Breathy Tone Tekniği. Bu teknik, kullanılan nefesin kuvvetine (ki bu nefes diyaframdan kontrol edilir) bağlı olarak değişir. Eserde istenilene göre ya yarı ses yarı hava sesi ya da tamamı hava sesi ile çalınır (Şekil 11). Nefesi, yazılan notaya üflerken, tekniğin yapılması istenen yerde, flütün üfleme deliğinin gittikçe dışına doğru üfleterek yapılan tekniktir (Dick, 1975).

Teknik için belirlenen şekil vb. şeyler, eser yazarının eser için ayrıca yazmış olduğu performans notları bölümünde belirtilirken bazen değişiklikler de gösterebilmektedir (Önertürk, 2015a).

Şekil 11. Breathy tone tekniği yazım şekli örneği

Şekil 12. Breathy tone tekniğinin eserdeki gösterimi

Verilerin Toplanması ve Çözümlemesi

Veriler Bursa Uludağ Üniversitesi Etik Kurulundan 31 Ocak 2019 tarih, 16 karar numarası ile alınan izinden sonra toplanmıştır. 2018-2019 öğretim yılı bahar yarıyılında Bursa Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü Müzik Eğitimi Anabilim Dalında okuyan flüt öğrencilerinden oluşan deney ve kontrol grupları öğrencilerin flüt beceri düzeyleri göz önünde bulundurularak oluşturulmuştur. Deney ve kontrol grubunun her ikisinde yer alan öğrencilerden öntest olarak deşifre parçaları çalmaları istenmiştir. Deşifre parçaları öğrencilerin daha önce çalmadıkları eserler arasından uzman görüşü alınarak belirlenmiştir. Önteste her iki grubun ilk 5 öğrencisine A deşifre parçası, diğer 5 öğrencisine ise B deşifre parçası çaldırılmıştır. Her iki grup öğrencilerinin deşifre çalma süreçleri video kaydı ile belgelenmiştir. Şubat 2019-Haziran 2019 tarihleri arasında deney grubunda yer alan öğrenciler ile modern teknikleri içeren çalışmalar yapılarak, söz konusu teknikleri de kapsayan Emircan Pehlivan tarafından bestelenen ‘Sonbahar Ritmi’ isimli eser haftada 1 kez 1 ders saatinde çalışılmıştır. Kontrol grubu ise modern tekniklere yönelik çalışmalara katılmamıştır. Çalışmanın sonunda her iki grubun ilk 5 öğrencisine B deşifre parçası, diğer 5 öğrencisine ise A deşifre parçası çaldırılmış, her iki grup öğrencilerinin deşifre çalma süreçleri bir kez daha video kaydı ile kayıt altına alınmıştır. Araştırmacılar tarafından her iki deşifre parçasında yer alan davranışları içeren gözlem formu uzman görüşü alınarak geliştirilmiştir. Deney ve kontrol grubunun öntest ve sontestte kayıt altına alınan videolar,

alanlarında uzman 2 flüt eğitmeni tarafından izlenerek geliştirilen gözlem formu doldurulmuş ve değerlendirilmiştir.

Verilerin çözümlenmesi, deney grubu ile kontrol grubunun öntest puanları ve sontest puanları arasındaki farkın analizinde bağımsız örneklem için t testi, deney grubunun öntest ve sontest, kontrol grubunun öntest ve sontest puanları arasındaki farkın analizinde ise ilişkili örneklem için t testi kullanılmıştır.

Bulgular

Tablo 1

Deney ve Kontrol Grubu Öntest ve Sontest Puanları

	Group	N	Mean	SD	t	df	p
Öntest	Kontrol	10	38.650	5.954	1.703	18.000	0.106
	Deney	10	34.850	3.786			
Sontest	Kontrol	10	39.150	4.933	-1.391	18.000	0.181
	Deney	10	42.800	6.672			

Tablo 1’de modern teknikler içeren çalışmalara katılan deney grubu ve katılmayan öğrencilerin yer aldığı kontrol gruplarının öntest ve sontestteki puanları görülmektedir. Kontrol grubunun öntest puanının (38.650) istatistiksel olarak anlamlı olmasa da deney grubu öntest puanından (34.850) biraz daha yüksek olduğu görülmektedir. Aynı şekilde her iki grubun sontest puanları arasında da anlamlı fark olmamasına rağmen deney grubu sontest puanının (42.800) kontrol grubu sontest puanından (39.150) daha yüksek olduğu görülmektedir.

Tablo 2

Kontrol ve Deney Gruplarının Gelişim Durumları

Grup	Test	N	Mean	SD	t	df	p
Kontrol	Öntest	10	38.650	5.954	-0.459	9	0.657
	Sontest	10	39.150	4.933			
Deney	Öntest	10	34.850	3.786	-4.657	9	0.001
	Sontest	10	42.800	6.672			

Kontrol grubu ve deney gruplarının gelişim durumlarına bakıldığında, kontrol grubunun 38,650 puandan 39.150 puana çıkarak çok az gelişim gösterdiği görülmektedir. Ayrıca bu fark istatistiksel olarak anlamlı bulunamamıştır. Bu sonuca karşın deney grubunun 34.850 puandan 42.800 puana yükselmiş olduğu görülmekte olup bu sonuç istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur. Bu durumda her iki grubun öntest ve sontest puan ortalamalarına bakıldığında deney grubunun kontrol grubuna kıyasla daha çok gelişim gösterdiği görülmektedir (Tablo 2).

Tartışma

Araştırmada uygulanan deşifre eser çalışmalarının her aşamasında deney ve kontrol grubunun farklı gelişmeler gösterdiği tespit edilmiştir. Buna göre; öntestte deney ve kontrol gruplarının puanları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı olmasa da kontrol grubunun öntest puanının deney grubu öntest puanından daha yüksek olduğu görülmüştür. Bu sonuç deney grubuyla yapılan çalışmadan önce her iki grubun deşifre becerilerinin düzeyini belirlemekte, kontrol grubunun deşifre düzeyinin deney grubundaki öğrencilere kıyasla daha iyi olduğunu ortaya koymaktadır. 4 aylık süreç sonunda deney grubuyla yapılan çalışmadan sonra, sontestte deney ve kontrol grubunun puanları arasındaki fark ise anlamlı olmamasına rağmen deney grubu sontest puanının kontrol grubu sontest puanından daha yüksek olduğu görülmüştür. Sontest sonuçları deney grubunun modern tekniklere yönelik çalışmalarından sonra bu çalışmaların deşifre becerisine ne derece etkili olduğunu ortaya koyması açısından önemlidir. Kontrol grubunun öntest ve sontestte kendi içindeki gelişimlerine bakıldığında istatistiksel olarak anlamlı olmasa da gelişimin çok az bir puanla ilerleme gösterdiği görülmektedir. Buna rağmen deney grubunun öntest ve sontestte kendi içindeki gelişime bakıldığında kontrol grubundan daha fazla gelişim gösterdiği ve bu sonucun anlamlı olduğu görülmektedir. Diğer bir deyişle araştırma sonucunda modern teknikler içeren eseri çalışan deney grubu öğrencilerinin kontrol grubu öğrencilerine göre deşifre becerilerinde daha çok gelişme olduğu görülmektedir.

Deney grubu öğrencileriyle modern tekniklerin çalışılması, öğrencilerin deşifre becerilerini olumlu yönde etkilemiştir. Modern tekniklerin farklı bir grafik dilinin olması nedeniyle öğrencilerin eser üzerinde çalışma yaparken her tekniği diğer teknikten çabucak ayırt etmeleri gerekmektedir. Ayrıca teknikleri seslendirilirken istenilen tekniğe göre yapılan dil artikülasyonları, diyafram hareketleri, parmak darbeleri ve çalış şekline göre farklı birkaç davranışa aynı anda dikkat ederek seslendirme yapılmaktadır. Bu özelliklerin modern teknikler içeren eserlerin deşifre becerisine olumlu yönde etki etmesinin nedeni olduğu düşünülmektedir. Deney grubunda oluşan gelişimin modern teknikli eser çalışma sürecinde, birçok tekniği çalmayı denemeleri, sürekli tekrar ile teknikleri pekiştirmeleri, grafik okumayı geliştirmeleri sayesinde gerçekleştiği söylenebilir. Araştırmanın

modern teknikler içeren eserler çalışmanın deney grubu öğrencilerinin daha başarılı deşifre yapmalarında etkili olduğunu ortaya koyan bir çalışma olduğu görülmektedir.

Alanyazında deşifre becerisine etki eden unsurları konu alan çalışmalara rastlanmaktadır. Söz konusu araştırmalardan biri olan Çiftçi'nin (2013) araştırmasında hızlı okuma tekniklerinin deşifre becerisine olumlu yönde etkisi olduğu tespit edilmiştir. Uyan (2012) ise deşifre performanslarının ön dinlenmeden etkilenme düzeylerini araştırmış ve ön dinlemenin, doğru nota çalabilme alt boyutundaki başarılarını istatistiksel olarak anlamlı düzeyde ve olumlu yönde etkilediği sonucuna varmıştır. Dalkıran (2011) deşifrenin sürekli ve programlı yapılan bir çalışmayla geliştirilebilecek bir beceri olduğunu ortaya koymuştur. Özen, Onuray Eğilmez ve Engür (2017) tarafından yapılmış diğer bir çalışmada ise piyano dersine yönelik tutum ile deşifre becerisi arasında anlamlı bir ilişki olduğu, piyano dersi akademik gelişimi ile deşifre becerileri arasında ise orta düzeyde bir ilişki olduğu tespit edilmiştir. Odabaş (2018), öğrencilerin deşifre çalma becerileriyle armoni dersinden aldıkları başarı puanlarının birbirine yakın düzeyde olduğu sonucuna varmıştır. Kurtuldu (2015) ise piyano öğrencilerinin öğrenme stilleriyle deşifre çalma becerisi arasında ilişki olup olmadığını incelemiştir. Çalışmada deşifre becerisi yüksek öğrencilerin özümseyen öğrenme stiline, deşifre becerilerinin nispeten daha düşük olan öğrencilerin ise değiştiren öğrenme stiline sahip olduğunu tespit etmiştir. Görülmektedir ki alanyazında deşifre becerisi ile ilgili araştırmalar bulunmaktadır ancak modern flüt tekniklerinin deşifre becerisine etkisini ortaya koyan bir araştırmaya rastlanmamış olmasından ötürü sonuçlar benzer araştırma sonuçlarıyla karşılaştırılamamıştır.

Sonuç ve Öneriler

Araştırma sonucunda modern teknikler içeren eseri çalışan deney grubu öğrencilerinin kontrol grubu öğrencilerine göre deşifre becerilerinde daha çok gelişme olduğu görülmektedir. Araştırmada elde edilen sonuç doğrultusunda;

1. Lisans flüt eğitimi içerisinde modern flüt tekniklerinin de yer alması ve teknikleri içeren eserlerin çalıştırılması deşifre becerisine katkı sağlayacaktır. Bu nedenle müzik eğitimi anabilim dallarında benzer çalışmaların yapılması önerilmektedir.
2. 16 hafta ile sınırlandırılmış bu araştırmada flüt eğitiminde modern tekniklerin kullanılmasının deşifre becerisine katkısı olduğu görülmekte olup çalışma süresinin uzatılması durumunda deşifre becerilerinin artacağı düşünülmektedir. Bu nedenle modern flüt tekniklerinin deşifre becerisine etkisinin ölçüleceği daha uzun süreli araştırmaların yapılması önerilmektedir.

3. Bu araştırmanın deney grubunu haftada 1 saat modern teknikleri ve bu teknikleri içeren eseri çalışmak için seçilen lisans flüt eğitimi alan flüt öğrencileri oluşturmaktadır. Güzel Sanatlar Lisesi veya konservatuvarda okuyan flüt ana sanat dalı öğrencileri farklı olarak enstrümanlarıyla çalışmaları farklılık gösterebilir. Bahsi edilen öğrencilerle yapılacak araştırmalar modern flüt tekniklerinin deşifre becerisine yönelik değişik sonuçlar elde edilmesine imkân verebilir.
4. Araştırma lisans flüt eğitimi alan 20 öğrenci ile yapılmıştır. Benzer araştırmaların daha büyük çalışma grupları üzerinde yapılması önerilmektedir.
5. Flüt eğitimcilerine modern flüt teknikleriyle ilgili konferans ve seminerler verilebilir ve bu konu hakkında bilgilendirme verilerek uygulamaya geçirilmesi önerilebilir.

Kaynakça

- Alıcı, S., & Atalay, N. (2018). Çağdaş Türk bestecilerimizden piyano eşlikli flüt eserleri. İstanbul: Pan Yayıncılık.
- Arslan, F., & Sarıboğa, B. (2012). Flüt tarihinde Theobald Boehm ve flüte getirdiği yenilikler. *İnönü Üniversitesi Sanat ve Tasarım Dergisi*, 2(4), 133-140.
- Ataman Gençel, Ö. (2016). Flüt öğretiminde çokseslendirme teknikleri. *Fine Arts Dergisi*, 11(2), 54-65. <http://dx.doi.org/10.12739/NWSA.2016.11.2.D0173>
- Baron, C. K. (1982). Varèse's explication of Debussy's *Syrinx* in *Density 21.5* and an analysis of Varèse's composition: A secret model revealed, *The Music Review*, 43/2, 121-134.
- Boran, İ., & Şenürkmez, K.,Y. (2007). Kültürel tarih ışığında çoksesli batı müziği. İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.
- Büyüköztürk, Ş., & Kılıç Çakmak, E., & Akgün, Ö.E., & Karadeniz, Ş., & Demirel, F. (2019). Eğitimde bilimsel araştırma yöntemleri. Ankara: Pegem Akademi.
- Cebe, R. (2014). Yaylı ve üflemeli çalgılarda yeni çalım tekniklerinin 20. Yüzyıldan günümüze tarihsel gelişimi ve bu tekniklerin notalanması. *Musiqi Dünyası*, 3(60), 7195-7205.
- Ceyhan, Ş. (2014). Konservatuvar ortaokul devresine yeni başlayan flüt öğrencileri için etkili öğrenme ve çalışma yöntemleri (Yüksek Lisans Tezi). Hacettepe Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü. Yüksek Öğretim Kurumları Tez Merkezinden erişildi (Tez no. 378622).
- Çiftçibaş, M. C. (2013). Hızlı okuma teknikleri eğitiminin müzik eğitiminde deşifre becerisine etkisi (Doktora Tezi). Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü. Yüksek Öğretim Kurumları Tez Merkezinden erişildi (Tez no. 415563).
- Dalkıran, E. (2011). Keman eğitiminde deşifre becerisi. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 0(4), 54-63.

- Dürük, E. F. (2009). Modern müzik bestecilerinin yenilik arayışlarında geleneğin ve dinleyici etkeninin yeri. *Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 1(9), 207-216.
- Dick, R. (1975). *The other flüte*. Oxford: Oxford University Press.
- Extended technique, n.d. Wikipedia The Free Ansiclopedia. Retrived from. https://en.wikipedia.org/wiki/Extended_technique
- Karasar, N. (2016). *Bilimsel araştırma yöntemi*. Ankara: Nobel Yayınevi.
- Koechlin, C. (1944). *Les Chants De Nectaire Op. 198-199-200*. France: Gerard Billaudot.
- Kurtaslan, H. (2010). *Flüt eğitiminde çağdaş türk flüt eserlerinin kullanımı ve örnek çalışma egzersizleri (Doktora tezi)*. Selçuk Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü. Yüksek Öğretim Kurumları Tez Merkezinden erişildi (Tez no. 264308).
- Kurtuldu, M. K. (2015). *Piyano öğrencilerinin öğrenme stilleri ile deşifre çalma becerilerinin karşılaştırılması*. *Mersin Üniveritesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 11(3), 593-602.
- Odabaş, E. (2018). *Müzik öğretmenliği adaylarının armoni ve piyano dersi başarılarının ilişkisi ve armoni dersi başarılarının piyanoda deşifre becerisine etkisi (Yüksek lisans tezi)*. Karadeniz Teknik Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü. Yüksek Öğretim Kurumları Tez Merkezinden erişildi (Tez no. 513438).
- Önal, E. (2005). *Henry Cowell'ın piyanodan farklı tını elde etme teknikleri (Sanatta yeterlilik tezi)*. İhsan Doğramacı Bilkent Üniversitesi Müzik ve Sahne Sanatları Enstitüsü. Yüksek Öğretim Kurumları Tez Merkezinden erişildi (Tez no. 293064).
- Önertürk, C. (2015a). 20. yüzyıl müziğinde öne çıkan flüt tekniklerinin incelenmesi ve oluşabilecek sorunlarla ilgili icracı ve bestecilere tavsiyeler. *Afyon Kocatepe Üniversitesi Akademik Müzik Araştırmaları Dergisi*, 1(1), 1-18.
- Önertürk, C. (2015b). 20. yüzyıl müziğinde flütün yeri ve solo flüt repertuarına yön veren eserler. *Afyon Kocatepe Üniversitesi Akademik Müzik Araştırmaları Dergisi*, 1(2), 93-107.
- Özen, Ç., Onuray Eğilmez, H., & Engür, D. (2017). The analysis and comparison of pre-service music teachers' attitudes towards the piano lesson and their sight-reading skills in terms of certain variables. *Journal of Education and Practice*, 8(29), 162-167.
- Say, A. (2012). *Müzik tarihi*. Ankara: Müzik Ansiklopedisi Yayınları.
- Seçkin, M. E., & Akıncı, Ç. (2011). *1950 sonrası flüt müziği ve özel efektler (Yüksek lisans tezi)*. Dokuz Eylül Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü. Yüksek Öğretim Kurumları Tez Merkezinden erişildi (Tez no. 293289).
- Şenol Sakin, A. (2017). Use of extended flute techniques in flute education in Turkey. *Higher Education Studies*, 8(1).
- Uyan, M. O. (2012). *Lisans düzeyindeki gitar öğrencilerinde ön dinlemenin deşifre performansına etkisi (Doktora tezi)*. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü. Yüksek Öğretim Kurumları Tez Merkezinden erişildi (Tez no. 331649)

Extended Abstract

Introduction

At the beginning of the 20th century, with the dream of ending rules of the previous century and a freer century, composers turned to new quests in music. These quests have influenced the production of new compositions by using modern techniques in music. Modern techniques are defined as unconventional playing or singing skills, which are used to produce unusual sounds, different from the classical technique. Modern techniques influence the the flute performer's blowing by finding the correct lip position and this effects the tone production. Researches show that continuing daily exercises related to modern techniques with classical techniques develop the flute playing skills and at the same time facilitate the technical progress of the students. The use of modern techniques in flute learning help students to develop important behaviours such as tone quality, use of diaphragms, and posture-holding positions. At the same time, the improvement of the tonal feelings of the students, the mastery of finger coordination, the improvement of the sensitivity of sound and timbre sensation are among the important benefits that modern techniques can provide. In addition to the aforementioned benefits, it is believed that practicing pieces that include modern techniques may affect sight reading skills. Based on this idea, the effect of using modern techniques in flute learning on sight reading skills has been a matter of curiosity, and the research was conducted to reveal whether these techniques were effective on flute students' sight reading skills.

Methodology

In the study, pre-test - post-test control group model was used. The study group of the study which was determined by non-probabilistic sampling method, consisted 20 flute students (experimental group n=10, control group n=10) from Bursa Uludağ University Faculty of Education, Department of Music Education. While determining the students in the experimental and control groups, attention was paid to the equal distribution of the students in both groups in terms of their technical level. The students in both experimental and control group were asked to play sight reading pieces as a pre-test. The sight reading pieces that the students had not played before were determined by taking experts' opinion. In the pre-test, the first 5 students of both groups have sight read the sight reading piece A and the other 5 students have sight read the sight reading piece B. The sight reading processes of both groups' students were recorded by video recording.

Between February 2019 and June 2019, studies involving modern techniques were carried out with the students in the experimental group, and the piece named 'Autumn Rhythm', which was

composed by Emircan Pehlivan, was studied once a week in flute course. The control group did not participate in the studies about modern techniques.

At the end of the study, the first 5 students of the two groups had the sight reading piece B and the other 5 students played sight reading piece A, and the sight reading processes of the two groups of students were once again recorded by video recording. The researchers developed an observation form containing the behaviors of 2 sight reading pieces by taking the expert opinion.

2 flute trainers who were experts in their fields have been evaluated the video recordings of the experimental and control groups obtained in the pre-test and post-test and filled the observation form that has been developed by the researchers.

In the analysis of the data, the t test for independent samples was used in the analysis of the difference between the pre-test and post-test scores of the experimental group and the control group, the pre-test and post-test of the experimental group, and the t test for the related samples in the analysis of the difference between the pre-test and post-test scores of the control group.

Purpose

The research was carried out to determine the effects of modern flute techniques on sight reading skills of flute students. In line with this general purpose, the difference between experimental and control group pre-test scores; difference between experimental and control group post-test scores; the difference between pre-test and post-test scores of the control group; the difference between the pre-test and post-test scores of the experimental group were investigated.

Results

Although the difference between the experimental and control group scores in the pre-test was not statistically significant, it was observed that the pre-test score of the control group was higher than the pre-test score of the experimental group.

After 4-months period study conducted with the experimental group; although the difference between the scores of the experimental and control groups in the post-test was not significant, it was observed that the experimental group post-test score was higher than the control group post-test score.

When the development of the control group in the pre-test and post-test was examined, although it was not statistically significant, it was seen that the development has been progressed with a very small score.

Nevertheless, when the development of the experimental group in the pre-test and post-test was examined, it was seen that it showed more improvement than the control group and this result was significant.

Conclusion

As a result of the study, when the pre-test and post-test mean scores of both groups were examined, it was found that the sight reading skills of the experimental group students who practiced modern flute techniques improved more compared to the control group students.

ETİK BEYAN: *"Modern Flüt Tekniklerinin Deşifre Becerisine Etkisi: Bursa Uludağ Üniversitesi Örneği" başlıklı çalışmanın yazım sürecinde bilimsel etik ve alıntı kurallarına uyulmuş; toplanan veriler üzerinde herhangi bir tahrifat yapılmamıştır ve veriler toplanmadan önce Bursa Uludağ Üniversitesi Araştırma ve Yayın Etik Kurulu'ndan (Sosyal ve Beşeri Bilimler Araştırma ve Yayın Etik Kurulu) 31 Ocak 2019 tarih ve 2019-01 sayılı etik izin alınmıştır. Karşılaşılacak tüm etik ihlallerde "Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi Yayın Kurulunun" hiçbir sorumluluğunun olmadığı, tüm sorumluluğun Sorumlu Yazara ait olduğu ve bu çalışmanın herhangi başka bir akademik yayın ortamına değerlendirme için gönderilmemiş olduğunu taahhüt ederim."*